

HA JONG OH'UN ESERLERİNDE ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK – DİL KONUSU ODAKLI BİR ÇALIŞMA*

 Zöhre ÖZÇELİK^a

 Hatice KÖROĞLU TÜRKÖZÜ^b

Özet

1975 yılında edebiyat dünyasına giren Ha Jong Oh, 2000'li yıllarda Kore Edebiyatında çokkültürlülüğü konu alan şiirleriyle dikkatleri üzerine çekmiştir. Eserleriyle Kore'nin çokkültürlü toplumuna bir pencere açan Ha Jong Oh, göçmenlere yönelik edebi tavrını “en azından edebiyat onlara eşit insanlar ve komşular gibi davranmalı” sözleriyle açıklamıştır. Şair Ha'nın şiirlerinde, yasadışı işçiler, göçmen işçiler, Kuzey Koreli göçmenler, Korelilerle evli yabancılar ve bu evliliklerden doğan çocuklar gibi Kore çokkültürlü toplumuna dahil olan herkesi görebiliriz. Ha Jong Oh'un şiirlerinde bu insanların yaşadıkları sorunları detaylı bir şekilde görmek mümkündür.

Dil konusu, çokkültürlülük bağlamında Ha Jong Oh'un sıklıkla ele aldığı temalardan biridir. Ha Jong Oh, şiirlerinde kaçak işçilerin Korece bilmemesi, istihdam sisteminde uygulanan dil politikası, Batı dilleri ve Kuzey Kore lehçesi dahil Asya dillerine karşı Korelilerin farklılaşan tutumları gibi dille ilgili çeşitli sorunlara değinmiştir. Ha Jong Oh, Korece bilmediği için hakları ihlal edilen yabancı işçilerin karşılaştığı fazla mesai, düşük maaş gibi sorunları, dil temasıyla gündeme getirmektedir. Yabancı işçilerin istihdam edilmesinde uygulanan dil politikasını da eleştiren şair, işçilerin Korece dil becerilerine göre istihdam edilmesini yanlış bulmaktadır. Şair Ha, uluslararası evliliklerde uygulanan dile dayalı vize uygulaması sonucu mağdur olan ailelerin hikayelerini de eserlerine taşımıştır. Ha, Korelilerin Batı dillerine dair olumlu, Asya dillerine ve Kuzey Kore lehçesine dair ötekileştiren olumsuz tutumlarını hikâyeleştirerek okuyucuya sunmaktadır.

Bu çalışmada şairin Ülkeler veya İmparatorluk (제국: 諸國 또는 帝國), Göçmenler (입국자들), Hududu Olmayan Çiftlik (국경 없는 농장), Asya Kökenli Koreliler (아시아계 한국인들) başlıklı eserlerinden seçilen ve dil konusunu ele alan şiirleri Türkçeye çevrilerek içerik analizi yapılmıştır. Çalışmada göçmen işçilerin, göçmen eşlerin ve Kuzey Koreli göçmenlerin karşılaştığı dil sorunları Ha Jong Oh'un şiirleri üzerinden incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çokkültürlülük, Dil, Güney Kore, Ha Jong Oh, Kore Edebiyatı.

* Bu makale, birinci yazarın ikinci yazarın danışmanlığında hazırlanmış olduğu “Koreli Şair Ha Jong Oh (하중오)'un Şiirlerinde Çokkültürlülük” başlıklı Yüksek Lisans tezinden hazırlanarak üretilmiştir.

^a Doktora Öğr., Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doğu Dilleri ve Edebiyatları, Kore Dili ve Edebiyatı, ozcelik.zhr@gmail.com

^b Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatı, hkore@erciyes.edu.tr

Makale Geliş Tarihi: 19.01.2022, Makale Kabul Tarihi: 05.05.2022

MULTICULTURALISM IN THE WORKS OF HA JONG OH – A STUDY FOCUSED ON LANGUAGE

Abstract

Ha Jong Oh, who started his literary career in 1975, attracted attention with his poems on multiculturalism in Korean Literature in the 2000s. Ha Jong Oh, who opened a window to the multicultural society of Korea with his works, explained his literary attitude towards immigrants by saying, "At least literature should treat them as equal people and neighbors". In Ha Jong Oh's poems, we can see everyone involved in the Korean multicultural society, such as illegal workers, migrant workers, North Korean immigrants, foreigners married to Koreans, and children born from these marriages. It is possible to see the problems these people experience in detail in Ha Jong Oh's poems.

The language issue is one of the themes that Ha Jong Oh often dealt with in the context of multiculturalism. Ha Jong Oh rises the topic of various language-related problems in his poems such as illegal workers not speaking Korean, the language policy of employment system, and the differing attitudes of Koreans towards Western languages and Asian languages, including the North Korean dialect. Ha Jong Oh brings up the problems faced by foreign workers, whose rights are violated because they do not speak Korean, such as overtime and low wages, with language theme. Ha, who also criticizes the language policy applied in the employment of foreign workers, finds it wrong to employ workers according to their Korean language skills. Ha Jong Oh has carried the stories of families who were aggrieved as a result of the language-based visa application applied in international marriages to his works.

In this study, the poems selected about language issues from the Ha Jong Oh's poetry books titled Countries or Empire (제국: 諸國 또는 帝國), Immigrants (입국자들), Farm Without Borders (국경 없는 농장), Asian Koreans (아시아계 한국인들) have been translated into Turkish and content analysis has been done. In this study, examples of poems about language problems faced by migrant workers, migrant partners, and North Korean immigrants were examined by Ha Jong Oh's poems.

Keywords: Multiculturalism, Language Issues, South Korea, Ha Jong Oh, Korean Literature.

Giriş

Çokkültürlülük, farklı din, dil, kültür ve etnik kökene sahip toplumların bir arada bulunması durumuna vurgu yapan sosyokültürel bir kavramdır. Ayrıca çokkültürlü toplumlarda toplumsal düzeni sağlamak için uygulanan politikaların bu isimle anılmasıyla sosyo-politik bir kavrama dönüşmüştür. Doytcheva, Lacorne'den aktararak çokkültürlü teriminin "sıfat olarak ilk kez 1941 yılında İngilizce'de eski milliyetçiliklerin bir anlam ifade etmediği, bağımsız bireylerden oluşan kozmopolit bir toplumu nitelemek için kullanıldığını" söylemektedir. İsim olarak ise, "1970'li yılların başlarında Avusturya ve Kanada'da bu toplumların bir özelliği olan kültürel çeşitliliği teşvik eden devlet politikaları için kullanıldığını" ifade etmektedir (Doytcheva, 2013, s. 15).

20.yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkan çokkültürlülük kavramı, göçlerin artmasıyla birlikte dünyanın birçok yerinde tartışma konusu olmuştur. 2000'li yıllara gelindiğinde ise ekonomik başarılarıyla öne çıkan Güney Kore, artan işçi göçleri sebebiyle çokkültürlülükle karşı karşıya kalmıştır. 1988 Seul Olimpiyatları ve 1992 yılında Çin ile gerçekleştirilen diplomatik ilişkiler sonrası ülkeye çok

sayıda yabancı ve kaçak göçmen giriş yapmıştır (Hwang, 2015, s. 16). Sonraki yıllarda ise gittikçe artan işçi göçleri, göçmenlerle yapılan evlilikler ve bu evliliklerden doğan çocuklar, Kore'de çokkültürlülüğü daha da hissedilir hale getirmiş *da-mun-hoa* *다문화*, çokkültürlü kavramı konuşulmaya başlamıştır. Aşağıda Güney Kore'nin çokkültürlü toplumunu oluşturan yabancılar, Korelilerle evli göçmenler ve Kuzey Koreli göçmenlere dair istatistik bilgiler verilmiştir.

Tablo 1. 1998-2020 Yılları Arası Kore'de İkamet Eden Yabancılar

	1998	2000	2005	2010	2015	2019	2020
Kore'de İkamet Eden Yabancı	308,339	491,324	747,467	1,261,415	1,899,519	2,524,656	2,036,075
Uzun süreli	147,914	219,962	510,509	1,002,742	1,467,873	1,731,803	1,610,323
Kısa Süreli	160,425	271,362	236,958	258,673	431,646	792,853	425,752
Yasadışı ikamet eden	99,537	205,205	204,254	168,515	214,168	390,281	392,196

Kaynak: Kore Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı (Ministry Of Justice), 2022.

Tablo 1'de 1998 yılından 2020 yılına kadar farklı tarihlerde Güney Kore'de ikamet eden yabancıların sayısı verilmiştir. 1998 yılında ülkede ikamet eden yabancı sayısı, yüz binleri gösterirken 2000'li yıllar sonrası bu sayının hızla arttığı ve 2010'lu yıllarda milyonlara ulaştığı görülmektedir. Tabloda verilen kısa süreli ikamet edenler, herhangi bir şekilde ikamet kaydı yaptırmayan yabancıları ifade etmekte, uzun vadeli ikamet edenler ise ikamet kaydını yaptırarak uzun süreli Kore'de yaşayan yabancı nüfusu ifade etmektedir. Yasadışı ikamet edenlerin sayısına baktığımızda ise 1998 yılında Kore'de yasadışı bir şekilde ikamet eden yabancıların sayısı, beş basamaklı seyrederken 2000 yılından sonra bu sayı, altı basamaklı olarak seyretmeye başlamış 2000 yılında sayı, 205,205'e ulaşmıştır. 2020 yılında Kore'de ikamet eden toplam yabancı sayısında düşüş görülürken yasadışı ikamet edenlerin sayısı 390,281'den 392,196'ya ulaşarak %0,49'luk artış göstermiştir.

Tablo 2. İstihdam Vizesiyle Kore'de İkamet Eden Kişi Sayısı (E-9 ve H-2)

	2008	2010	2012	2014	2016	2018	2020
Vasıfsız İşçi Çalışma Vizesi(E-9)	190,777	220,319	230,237	270,569	279,187	280,312	236,950
Ziyaret ve Çalışma Vizesi (H-2)	299,332	286,586	238,765	282,670	254,950	250,381	154,537
Toplam	490,109	506,905	469,002	553,239	534,137	530,693	391,487

Kaynak: Kore Cumhuriyeti Çalışma ve İstihdam Bakanlığı (Ministry of Employment and Labor), 2022.

Tablo 3. Yıllara Göre Kore'de Çalışan Yabancı İşçi Sayısı (E-9)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Toplam	162,858	178,200	204,162	212,319	221,914	221,578	222,374	223,058	181,073

Kaynak: Kore Cumhuriyeti Çalışma ve İstihdam Bakanlığı (Ministry of Employment and Labor), 2022.

Tablo 2'de belirtilen Vasıfsız İşçi Çalışma Vizesi(E-9), nitelsiz ya da çalışma geçmişi olmayan kişilerin uzmanlık gerektirmeyen alanlarda istihdam edilmesi için verilmektedir. Ziyaret ve Çalışma Vizesi (H-2), ziyaretçilerin kısa süreli (90 günlük) olarak çalışabilmesine olanak sağlayan bir vize programıdır. Tablo 2'de istihdam vizesi E-9 ve H-2 vizelerini alarak ülkeye giriş yapanların sayısı her

yıl yaklaşık %3,5 artış gösterdiği görülmektedir. 2020 yılında ise Covid-19 sebebiyle bu sayının gerilediği görülmektedir. Tablo 3'te ise 2012- 2020 yılları arasında E-9 vizesiyle istihdam edilen işçilerin sayısı verilmiştir. 2012 yılında E-9 vizesiyle ülkeye girenlerin %70'i istihdam edilmiş, istihdam edilenlerin sayısı yaklaşık %10 artış göstererek bu sayısı %80'i bulmuştur. 2020 yılında ise istihdam edilenlerin sayısı yeniden %70'lere gerilemiştir.

Tablo 4. 2006-2020 Korelilerle Evli Göçmenler

		2006	2009	2012	2015	2018	2020
Toplam		93,786	125,087	148,498	151,608	159,206	168,594
Cinsiyet	Erkek	10,958	15,876	20,958	23,272	26,815	30,716
	Kadın	82,828	109,211	127,540	128,336	132,391	137,878
Uyruk	Çin	56,286	65,992	63,035	58,788	58,706	60,072
	Vietnam	14,831	30,173	39,352	40,847	42,460	44,058
	Japonya	6,546	5,074	11,746	12,861	13,738	14,595
	Filipin	4,324	6,321	9,611	11,367	11,836	12,002
	Diğer	11,799	17,527	24,754	27,745	32,466	37,867

Kaynak: Ülke Göstergeleri (e-Nara Ci-pyo), 2022.

Tablo 4'te 2006 yılından itibaren farklı yıllara ait Korelilerle evli göçmenlerin uyruklarına ve sayılarına yer verilmiştir. 2006 yılında beş basamaklı seyreden sayı, 2007 yılından itibaren altı basamaklı olarak artış göstermiştir. 2006 yılında 93,786 olan evli göçmenlerin sayısı, üç yıl sonra 2009 yılında %33 artış göstererek 125,087'ye ulaşmıştır. Her yıl istikrarlı olarak artış gösteren Korelilerle evli göçmenlerin yaklaşık %20'lik dilimini erkekler oluştururken %80'ini ise kadınlar oluşturmaktadır. Uyruğa göre en yüksek sayıyı Çin'den gelenler oluştururken sıralama Vietnam, Japonya ve Filipin vd. olarak devam etmektedir.

Çin'in ilk sırada yer almasında Çin'in Jilin eyaletinde bulunan Yanbian Kore Özerk İli'nden gelen Çin uyruğuna kayıtlı Joseonlu (Cosonlu) olarak adlandırılan Kore kökenli insanların etkisi oldukça büyüktür. Kırsal kesimlerde yaşayan ve henüz evlenememiş olan ileri yaştaki Güney Koreli erkekler, uluslararası evlilik ajansları aracılığıyla bu bölgedeki Kore kökenli kadınlarla evlilik yapmaktadır. Yine aynı koşullardaki Güney Koreli erkekler, evlilik için Vietnam, Filipin Tayland gibi fakir ülkelerdeki kadınları tercih etmektedir.

2000'li yıllarda yabancılarla, özellikle Çin, Vietnam, Filipin, Tayland gibi Asya ülkelerinden gelen göçmen kadınlarla yapılan evliliklerin artmasıyla çokkültürlü aileler ve bu ailelerde dünyaya gelen çocuklar konuşulmaya başlanmıştır. Asyalı-Koreli ebeveynlerden dünyaya gelen çocuklar için Koreli (Korean) ve Asyalı (Asian) kelimelerinin birleşiminden oluşan Koşian (Kosian, 코시안) kavramı, türetilmiştir. Ayrıca kavram Asyalı-Koreli ebeveynlerden dünyaya gelen çocukların yanı sıra çokkültürlü aileler için de kullanılmıştır (Yi, 2015, s. 321).

Yabancı ülkelerden gelen göçmenler, Korelilerle evli göçmenler ve işçilerin yanı sıra Kuzey Kore'den iltica edenlerin sayısı da zamanla artış göstermeye başlamış, toplum içinde dikkat çeker hale gelmiştir. Aşağıdaki tabloda Güney Kore'ye iltica eden Kuzey Korelilere dair istatistik bilgiler verilmiştir.

Tablo 5. 1998-2020 Yılları Arası Güney Kore'ye Göç Eden Kuzey Koreli Göçmen Sayısı

	1998	2002	2006	2009	2012	2015	2018	2020
Erkek	831	510	515	662	404	251	168	72
Kadın	116	632	1,513	2,252	1,098	1,024	969	157
Toplam	947	1,142	2,028	2,914	1,502	1,275	1,137	229

Kaynak: Kore Cumhuriyeti Birleşme Bakanlığı (Ministry of Unification), 2022.

Güney Kore Birleşme Bakanlığı (통일부)'nın verilerine hazırlanmış olan Tablo 5, 1998-2020 yılları arasında farklı yıllarda Güney Kore'ye iltica eden Kuzey Korelilerin sayısını göstermektedir. 1998 yılında toplam 947 olan Kuzey Koreli göçmenlerin sayısı, 2000'li yıllar sonrası daha da artış göstermiş 2009 yılında 2,914 kişiyle en büyük yüksek sayıya ulaşmıştır. 2012 yılından sonra ise bu sayı 1,502 olarak gerilemiştir. Kuzey Koreli göçmenlerin sayısı 2012 yılı sonrası sürekli düşüş göstererek 2018 yılında 1,137 kişiye gerilemiş 2019 yılında 1,047 kişi kayıtlara geçmiştir. 1998 yılında iltica eden Kuzey Koreli erkeklerin sayısı, kadınların sayısının 7 katıyken 2002 yılından itibaren kadınların sayısı, toplamın %55'ini, 2006 yılında ise toplamın %74,6'sını oluşturarak erkeklerin sayısını geride bırakmıştır. 2020 yılında ise COVID-19 nedeniyle Kuzey Kore ile Çin arasındaki sınırın kapatılması ve kontrollerin sıklaştırılması sebebiyle Kuzey Koreli göçmenlerin sayısı toplam 229 kişiyle üç basamaklı olarak seyretmeye başlamıştır.

Güney Kore'de zamanla varlığını hissettiren çokkültürlülük, Kore Edebiyatında da yeni bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çokkültürlülük konusunu ele alan ilk eser, Gim So Cin (김소진 1963-1997)'in 1995 yılında yayımlanan "Asya Gün Çiçeği (Dalgebi-gott, 달개비꽃)" adlı eseridir. Yazarın "Bisiklet Hırsız (Cacongo Doduk, 자전거 도둑)" adlı eserinde yayımlanan bu öyküde endüstriyel staj eğitim sistemi gölgesinde ihmal edilen göçmen işçilerin sorunları konu olarak ele alınmaktadır (Kang, 2010, s. 11). Fakat çokkültürlülük teması, 2000'li yıllara girildiğinde daha çok ilgi görmeye başlamış bu dönemde çokkültürlülüğü konu alan romanlar, şiirler ve öyküler kaleme alınmıştır.

Bu konu üzerine kaleme alınmış roman ve öykülerden birkaç isim vermek gerekirse "Bag Bom Şin(박범신)'in "Merhaba (Namaste-나마스테, 2005)", Çon Un Yong(천운영)'un "Güle Güle, Sirk (Cal Gara Sokosi, 잘 가라 서커스, 2005)", Gim Cunğ Mi(김중미)'nin "Büyük Kök (Godehan Bburi, 거대한 뿌리, 2006)", Hoanğ Sog Yong(황석영)'un "Terkedilen Prens (Baridegi, 바리데기, 2007)" gibi uzun romanlarla birlikte aynı temaların küçük bölümler halinde derlendiği Gim Ce Yong(김재영)'un "Fil (Koggiri, 코끼리, 2005)", Gong Şionğ Og(공선옥)'un "Göçebe Aile (Yuranğ-gacok, 유랑가족, 2005)", Conğ İn(정인)'in "O Kadının Yaşadığı Yer (Gı Yocaga Sanın Got, 그 여자가 사는 곳, 2009)" ve Ganğ Yong Sug(강영숙)'un "Lina (리나, 2006)" (Koroğlu Türközü, 2017, s. 198-199) adlı eserini örnek gösterebiliriz. Eserlere genel anlamda baktığımızda, Koreli erkeklerle evlenen yabancı kadın göçmenlerin asimile oluşu ve Koreli kadınların eşleri olan yabancı erkeklerin işçi olarak ayrımcılığa maruz kalması, yabancı kadın-erkek arasındaki fark olarak karşımıza çıkar. Aynı zamanda cinsiyet farkı olmaksızın çekilen sıkıntılar

yani kültürel farklılıklar neticesinde ortaya çıkan dil, din, Korelilerin yabancılara bakış açısı vs. gibi konu ve problemler de karşımıza çıkmaktadır.

Co De Hyon (조대현)'un "Çatı Katındaki Gurama Amca (Cibunğ Vie Gurama Acoşsi, 지붕 위의 쿠라마 아저씨, 2003)", Kim İl Gvanğ (김일광)'ın "Yalnız olan Cimi (Vero-un Cimi, 외로운 지미, 2004)" ve İm Hi Og (임희옥)'un "Ye Sır İ'nin Annesinin Adı Gutien (Yesıri Omma İrimın Gutien, 예술이 엄마 이름은 구티엔, 2008)", "Geri Dönün! (Doragaseyo, 돌아가세요! 2012)", "Hindistan'dan Gelen Misafir (İndo-eso On Sonnim, 인도에서 온 손님, 2012)", "Renklerin Farkı (Seggar-ıy Ça-ıya, 색깔의 차이야!, 2012)", "Hepimizin Kalbi Aynı (Ma-ımın Da Gatayo, 마음은 다 같아요, 2012)", "Conğ Şigi'nin Anlattığı Memleket Hikayesi (Conğ-şigi-ga Dıllıyocun Go-hyanğ-iyagi, 정식이 가 들려주는 고향이야기, 2012) gibi resimli masallar da çocuklara yönelik çokkültürlülüğü konu alan eserlerdir (Kang, 2010, s. 17). Bu eserler, çokkültürlü toplumda büyüyen çocukların karşılaşabilecekleri farklılıklara karşı olumlu bir bilinç oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır.

Şiir alanında ise çok fazla eser olmamakla birlikte Gim Su Yol (김수열)'un "Yonbyonlu (Yanbianlı) Kadın (Yon-byon Yoca, 연변 여자)" adlı şiir kitabında yabancı kadınların çektiği sıkıntılar ve azınlıklara duyulan sempati, acıma ve suçluluk duygusunu ele almıştır (Koroğlu Türközü, 2017, s. 202). Yabancıların Kore'ye evlilik için ya da işçi olarak gelmesi neticesinde toplumun çeşitli alanlarında değişimlerin olduğunu eserler vasıtasıyla görmek mümkündür.

Çalışmanın konusu olan şair Ha Jong Oh da bu sosyolojik değişimi şiirlerinde somutlaştırarak dönemin öne çıkan şairleri arasında yerini almıştır. Şair Ha, çokkültürlülüğün getirdiği kültürel çatışmaları, dilden kaynaklanan iletişim sorunlarını, göçmen işçilerin ve Korelilerle evlenen Asyalı kadınların sıkıntılarını, şiirlerinde işleyerek Güney Kore'deki bu sosyokültürel değişimin farklı yönlerini ele almıştır. Ha Jong Oh, "Karşıdaki Cennet (Bandecok Çonguk, 반대쪽 천국, 2004)", "Asya Kökenli Koreliler (Aşia-ge Hanguk-indıl, 아시아계 한국인들, 2007)", "Hududu Olmayan Fabrika (Guk-gyonğ Obnın Gonğ-canğ, 국경 없는 공장, 2007)", "Göçmenler (İbgukcadıl, 입국자들, 2009)", "Ülkeler veya İmparatorluk (Ceguk: Ceguk Donnı Ceguk, 제국: 諸國 또는 帝國, 2011)", "Dünyanın Saati (Sege-ıy Şigan, 세계의 시간, 2013)", "Hududu Olmayan Çiftlik (Gukgyonğ Obnın Nonğ-canğ, 국경 없는 농장, 2015)" ve "Jeju Yemen (Cecu Yemen, 제주 예멘, 2019)" gibi çokkültürlülüğü konu alan birçok şiir kitabı yayımlamıştır.

Bu çalışmada ise Ha Jong Oh'un şiirlerindeki çokkültürlülük olgusu ve çokkültürlülük bağlamında dil konusu, "Ülkeler veya İmparatorluk (제국: 諸國 또는 帝國)", "Göçmenler (입국자들)", "Hududu Olmayan Çiftlik (국경 없는 농장)" ve "Asya Kökenli Koreliler (아시아계 한국인들)" isimli şiir kitapları esas alınarak incelenmiştir. Ayrıca çalışmada, Ha Jong Oh'un hayatı ve edebi kişiliği, Ha Jong Oh'un şiirlerinde çokkültürlülük konuları da ele alınmıştır.

Ha Jong Oh'un eserlerindeki çokkültürlülük ve çokkültürlülük bağlamında dil konusunun ele alındığı bu çalışmanın Kore'deki demografik ve sosyokültürel değişimin anlaşılması noktasında katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca 2000'li yıllar Kore edebiyatında yeni bir tema olan "çokkültürlülük" olgusunun Kore edebiyat dünyasınca nasıl karşılandığını görmek açısından da önem arz etmektedir. Çalışma, Ha Jong Oh'un şiirleriyle hikâyeleştirdiği Kore çokkültürlü toplumunda yaşanan dilden kaynaklı sorunları, ülke yönetimince uygulanan dil politikaları ve Korelilerin bu değişim karşısındaki tutumlarını görmemizi sağlayacaktır. Ha Jong Oh'un eserleri esas alınarak yapılan bu çalışmanın daha sonra bu konuda yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı ve örnek teşkil edeceği düşünülmektedir.

A. ŞAİR HA JONG OH (하종오)'UN HAYATI VE EDEBİ KİŞİLİĞİ

Ha Jong Oh, 1954'te Güney Kore'nin Gyonggug eyaletinin Iy-song ilçesinde dünyaya gelmiştir. Şairin mahlası, soy ismi olan "Ha (하(河))" ve şiir anlamındaki "Şi (시(詩))" kelimelerinden oluşan Ha-Şi (하시(河詩))'dir. 1975 yılında Modern Edebiyat (Hyon-de Munhak, 현대문학) Dergisinde "Korkuluğun Rüyası (Hosu-abi-iy Gum, 허수아비의 꿈)" ve "Sa-mi-in-gog (사미인곡)" şiirlerinin yayımlanmasıyla edebiyat dünyasına giriş yapmıştır. 1980 yılından itibaren Karşı Şiir (Ban-şi, 반시) Edebiyat Dergisinin bir üyesi olarak faaliyet göstermiştir. 1983 yılında 2. Şin Dong Yob Edebiyat Ödülü sanatçı fonunu almaya hak kazanmıştır. 2006 yılında ise "Eski Elbise Hırsız (Honot Doduk, 헌옷 도둑)" şiiriyle ilk kez düzenlenen 1. Budizm Edebiyatı Eser Ödüllerinde (제1회 불교문예작품상) ödül almıştır. Şiirlerin yanı sıra yetişkinler için öyküler yazan Ha Jong Oh, çocuklara yönelik Budizm hakkında çocuk masalları ve çocuk şiirleri de kaleme almıştır.

Yazar, 2000'li yıllarda Kore toplumunda yankı bulmaya başlayan çokkültürlü kavramını şiirlerinde somutlaştırarak dikkatleri çekmeyi başarmıştır. Öyle ki şair, "çokkültürlülük şairi" olarak anılmaya başlamıştır (Park, 2017, s. 9). Şiirlerinde göçmen işçilerin yaşadığı sıkıntıları, Korelilerle evli göçmen kadınların yaşadığı iletişim problemlerini, kimi zaman ise bu evlilikler sebebiyle mağdur olan Koreli erkekleri, işçi göçmen kadınların yaşadığı tacizleri ve çokkültürlü toplumlarda karşılaşılabilecek birçok konuyu şiirlerinde işlemiştir. Böylelikle şair, çokkültürlülük deyince akla ilk gelen isimlerden biri olmuştur.

Ha Jong Oh'un ilk dönem eserleri olarak "Çeltikler Çeltiklerle, Darıcanlar Darıcanlarla (Byo-nun Byoggiri Pinun Piggiri, 벼는 벼끼리 피는 피끼리, 1981)", "Nisan'dan Mayıs'a (Savoleso Ovollo, 사월에서 오월로, 1984)", "Ruhtan Ruha (Nokşiya Nokşıroda, 냇이야 냇이로다, 1986)", "Çiçekler Bizlere Bakarak Açarlar (Gotdının Uriril Baso Pinda, 꽃들은 우리를 봐서 핀다, 1989)", "Duygular (Cong, 정, 1994)", "Temiz Bir Özlem (Geggıthan Gı-ri-um 깨끗한 그리움, 1994)", "Sevgiliye Dair Şiirler (Nim-şipyon, 님시편(詩篇), 1994)", "Kurtbağrı Çiti (Cüddong-namu Ultari, 쥐똥나무 울타리, 1995)", "Nesnenin Kaderi (Samul-e Un-myonğ, 사물의 운명, 1997)" ve "Sevgili (Nim, 님, 1999) adlı şiir kitapları bulunmaktadır.

Şairin başlıca şiir kitapları olarak ise “Bir Şeyleri Ararken (Mu-onga Çaca-ol Cogen, 무언가 찾아올 적엔, 2003)”, “Karşıdaki Cennet (Bande-ccok Çonguk, 반대쪽 천국, 2004)”, “Sevgiliye Şiirler (Nim Şicip, 님 시집, 2005)”, “Cehennem Gibi Garip (Ci-okçorom Natson, 지옥처럼 낯선, 2006)”, “Banliyö Kasabası/Kenti (Bedı-ta-un, 베드타운, 2008)”, “Sevgiliye Şiir Sanatı (Nim Şihak, 님 시학, 2012)”, “Yeni Kuzey Kore Araştırmaları (Şin-bukhan-hak, 신북한학, 2012)”, “Güney Kore-Kuzey Kore Yerli Raporu (Nambuk-cumin-bogoso, 남북주민보고서, 2013)”, “Akşamüstü (Ço-conyok, 초저녁, 2014)”, “Kahkaha ve Gözyaşının Sırası (Usıngo Uırime Sunso, 웃음과 울음의 순서, 2017)”, “Şair So Cong Çun (So Cong Çun-iranın Şi-in, 서정춘이라는 시인, 2018)”, “Petrol, Babamın Gücü; Plastik, Benim Gücüm (Çocuk Şiirleri) (Hübalyunun Abba-ıy Him Pıllastıkın Na-ıy Him, 휘발유는 아빠의 힘 플라스틱은 나의 힘, 2018)”, “Jeju Yemen (Cecu Yemen, 제주 예멘, 2019)”, “Ölü Şairin Toplumu (Cugin Şi-in-e Sahö, 죽은 시인의 사회, 2020)” ve “Küresel Pandemi (Se-gecok Deyuheng, 세계적 대유행, 2021) adlı şiir kitapları yayımlanmıştır.

Başlıca masal kitapları olarak “Gelecekte Gelecek Olan Maitreya (Budizm Çocuk Masalları) (Mire-e Onın Mirıkbul, 미래에 오는 미륵불, 2000)”, “Kim Shakyamuni Olarak Doğdu (Budizm Çocuk Masalları) (Nuga Agi Soggamonırl Teonasilgga, 누가 아기 석가모니로 태어났을까, 2000)”, “Gökyüzünün Issız Adası (Yetişkinler İçin Öykü) (Hanıl Mu-ındo, 하늘 무인도, 2002)”, “Çulluk (Yetişkinler İçin Öykü) (Do-yose, 도요새, 2002)”, “Öpücük Bir Kez Büyük, Bir Kez Küçük (Çocuklar İçin) (Bobborıl Cakge Han-bon Kıge Han-bon, 뽀뽀를 작게 한 번 크게 한 번, 2017)”, “Anneye mi Soralım Babaya mı Soralım (Çocuklar İçin) (Omma-hante Murobolgga Abba-hante Murobolgga, 엄마한테 물어볼까 아빠한테 물어볼까, 2018)” bulunmaktadır.

B. HA JONG OH (하종오)'UN ŞİİRLERİNDE ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK

2000'li yıllar Kore'sinde gittikçe artan ve hissedilir hale gelen göçmen sorunu birçok alanda tartışma konusu olmuştur. Edebiyat alanında çokkültürlülük konusunu ele alarak, eserlerinde bu konuya sıklıkla değinen Şair Ha Jong Oh, edebi çevrelerde çokkültürlülük kavramıyla anılır hale gelmiştir. Ha Jong Oh'un bu konudaki eleştirel tutumu ve Koreli-yabancı ayırmaksızın Kore çokkültürlü toplumuna dahil olan herkesi eserlerinde yalın bir dille işlemesi dikkat çekmektedir. Şair, kimi şiirinde yolda karşılaştığı Koreli-yabancı çiftten bahsederken kimi şiirinde de kırsalda seralarda çalışan göçmen işçileri anlatmaktadır.

2019 yılında Hankook Ilbo (Hanguk İlbo, 한국일보) Gazetesi'nde yayımlanan bir köşe yazısında önceki yıl Kore'ye gelen Yemenli göçmenler hakkında Ha Jong Oh'un yazdığı bir şiire yer verilerek şairin Cecu Yemen adlı kitabı tanıtılmıştır. Ayrıca söz konusu köşe yazısında Ha Jong Oh'la yapılan telefon görüşmesine de yer verilmiştir. Şair, mülteciler ve göçmenler konusundaki edebi tutumunu “en azından edebiyat onlara eşit insanlar ve komşular gibi davranmalıdır” sözleriyle açıklamıştır (Han, 2019).

Göçmenlerin kimlik sorunlarını, Kore toplumunca nasıl karşılandıklarını, göçmenlere uygulanan politikaları, Asyalı kadınlarla gerçekleştirilen evlilikleri, çokkültürlü ailelerde yaşanan iletişim ve kimlik problemlerini, bu evliliklerde mağdur olan Asyalı göçmen kadınları -çocuklar ve kimi zaman Koreli kocaları-, Ha Jong Oh'un şiirlerinde görmemiz mümkündür. Ayrıca Kuzey Koreli ve yabancı ülke vatandaşı olan Kore kökenli göçmenlerin de kültürel ve dilsel farklılıklar sebebiyle kolayca kabul görmediğini görmekteyiz.

Ha Jong Oh, fabrika, sera, çiftlik ve yeraltı atölyelerinde çalışan göçmen işçilerin sorunlarına "Göçmenler" ve "Hududu Olmayan Çiftlik" adlı şiir kitaplarında dikkat çekmiştir. Bu eserlerde şair, fazla mesai, fiziksel şiddet, tehdit, kötü şartlarda barınma ve maaş alamama gibi göçmen işçilerin yaşadığı mağduriyetleri gündeme getirmiştir. Ayrıca şair, kırsal bölgelerde çalışan yabancı kadın işçilerin maruz kaldığı fiziksel şiddet ve istismarı da şiirlerine taşıyarak somutlaştırmıştır.

Yun, Ha Jong Oh'un eserlerinde Korelilerle evlenen göçmen kadınların, özellikle Asyalı göçmen kadınların durumunu "kadınların hayatta kalma mücadelesi (the feminization of survival)" olarak değerlendirmiştir (Yun, 2015, s. 451). Bu ifade, geçim sorumluluğunu kadınların üstlenmesi durumuna vurgu yapmaktadır. Korelilerle evlilik yapan Çin, Vietnam, Tayland, Filipin gibi Asyalı göçmen kadınların durumuna baktığımızda bu evliliklerin çeyiz parası, başlık parası gibi belirli bedeller karşılığında ya da Kore'de çalışıp öz ailelerine para göndermek için yapıldığını görmekteyiz.

Ayrıca Asyalı kadınlarla yapılan evliliklerin arabulucu şirketler vasıtasıyla yapılması, Asyalı kadınlara karşı Kore toplumunun tutumunu olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Arabuluculuk şirketine para ödenmesi ve çeyiz olarak para verilmesi, Asyalı kadınlara karşı "parayla satın alınan kadın" gibi olumsuz bir anlayışın ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Yi, 2015, s. 318-319). Ha Jong Oh'un "Kosian Köyü 18 (Koşian-ni 18, 코시안리 18)" adlı şiiri, arabulucu şirkete ödenen para sebebiyle Koreli yaşlı kocası ve kayınvalidesi tarafından satın alınan bir eşyaymış gibi davranılan Vietnamlı genç bir kadının durumunu betimlemektedir.

Ha Jong Oh'un göçmen kadınlarla yapılan evlilikleri konu alan şiirlerinde Kore'nin ataerkil yapısı ve geleneksel eş/kadın-anne figürünü görmemiz de mümkündür. Şair, ayrıca ataerkil bir toplum içerisinde eş ya da anne olarak yabancı göçmen kadınların kimliğini ve varlığını da sorgulamaktadır. Yun, yaşı ilerlemiş ve eğitim durumu düşük olan kırsal kesimdeki Koreli erkeklerin Asyalı göçmen kadınlarla evliliğinin hipogami (daha düşük sosyal sınıf veya statüden kişiyle evlenme) anlamı taşıdığını söylemektedir. Yani ataerkil bir yapıya sahip olan Kore ailesinde erkeğin kendinden daha düşük statüye sahip bir kadınla evlenmesi, aile içinde erkeğin yerini korumaktadır (Yun, 2015, s. 459). Bu anlamda Ha Jong Oh'un eserleri Çin, Vietnam, Tayland ve Filipin gibi ülkelerden gelen kadınlarla yapılan evlilikleri örneklendirirken ailedeki yabancı annenin rollerinin de ev işleri, çocuk bakımı, ailenin yaşlı büyüklerine (kayınvalide-kayınbaba) bakmak gibi sınırlandırıldığını göstermektedir. Ayrıca çocuk eğitiminde Koreli babanın kültürü ve dili daha baskındır. Bu durum ise yine annenin kültürünün ve dilinin yok sayılmasına yol açmaktadır.

Şair Ha, birçok şiirinde Asyalı göçmenlerin ten rengi, yüz şekli vb. gibi fiziksel farklılıkları sebebiyle ötekileştirildiklerini, fakir ülke vatandaşı oldukları için ulusal ayrımcılığa ve ırkçılığa maruz

kaldıklarını dile getirmektedir. Asyalı göçmenlere karşı Kore toplumunun olumsuz tutumu, çokkültürlü ailelerin çocuklarını da olumsuz şekilde etkilemiştir. “Asya Kökenli Koreliler” şiir kitabında şair, Kore’de dünyaya gelen ve Kore vatandaşı olan yabancı çocukların ve Kosianların yaşadığı sıkıntılara dikkat çekmiştir. Ha Jong Oh, şiirlerinde annesi Asyalı olduğu için utanan çocuklara ve çocuğu kendisine benzediği için çocuğunun da dışlanacağına farkında olan Asyalı göçmen annelere yer vererek bu durumun alt-sınıf sorununa dönüştüğünü göstermektedir.

2004 yılında yayımladığı “Karşıdaki Cennet” adlı eseriyle Kore’ye olan göç hareketini betimlemeye başlayan şair, farklı yıllarda yayımladığı “Asya Kökenli Koreliler”, “Hududu Olmayan Fabrika”, “Göçmenler”, “Ülkeler veya İmparatorluk”, “Dünyanın Saati”, “Hududu Olmayan Çiftlik”, “Güney Kore-Kuzey Kore Yerli Raporu”, “Güney-Kuzey Sembol Sözlüğü” ve “Jeju Yemen” gibi eserleriyle Kore çokkültürlü toplumunun birçok konusunu şiirlerine taşıyarak edebiyat severlere sunmuştur.

C. HA JONG OH'UN ŞİİRLERİNDE DİL KONUSU

Ha Jong Oh, Kore çokkültürlü toplumunu oluşturan her kesimi eserlerine taşımış ve ele aldığı her konuyu da çeşitli açılarla şiirlerinde işlemiştir. Çokkültürlülük bağlamında şairin geniş bir açıyla ve çeşitli yönleriyle ele aldığı bir diğer konu ise dil olmuştur. Şairin eserlerinde karşılaşılabileceğimiz başlıca dil konularını şu şekilde sıralayabiliriz: Kaçak göçmen işçilerin Korece bilmemesi, yabancı işçilerin Korece becerilerine göre istihdam edilmesi, yabancılarla yapılan evliliklerde yaşanan dil sorunları (iletişim, devletin dil politikaları) ve Korelilerin Batı ve Asya dillerine karşı farklılaşan tutumları.

Ha Jong Oh, Güney Kore’de kapitalist bir sistemde yasadışı veya yasal yollarla çalışan göçmen işçilerin sorunlarını ele alırken işveren ve işçi arasındaki çıkar çatışmasını da öne çıkarmaktadır. Göçmen işçiler, gelişmiş ülkelerin tarım ya da endüstri alanındaki iş gücü açığını tamamlarken düşük maaş, fazla mesai, maaş alamama ya da olumsuz şartlarda barınma gibi hak ihlallerine maruz kalabilmektedir. Bu sorunları dil temasıyla gündeme getiren şair, Korece bilmediği için işvereni tarafından hakları ihlal edilen işçilerin yaşadığı sorunları şiirleriyle örneklendirmiştir.

Ha Jong Oh, yabancı işçilerin istihdam edilmesinde ve uluslararası evlilik vizesinde uygulanan dil politikalarına eserlerinde sıklıkla yer vermiştir. Şair, yabancı işçilerin Korece dil becerilerine göre istihdam edilmesini ve istihdam izin sistemindeki çarpıklıkları şiirlerinde hikâyeleştirerek eleştirmektedir. Sade bir dille kaleme alınan eserlerde, işçilerin “dil becerilerine” göre değil “iş becerilerine” göre istihdam edilmeleri gerektiği ifade edilmektedir. Korece’yi ise “iletişim kurabilmek için” öğrenmeleri gerektiği vurgulanmaktadır.

Şair Ha, uluslararası evliliklerde uygulanan dil politikası sonucu mağdur olan ailelerin yaşadıklarını da hikâyeleştirerek şiirlerinde gündeme getirmektedir. Güney Kore hükümeti, 2014 yılında evlilik vizesi (F-6) kriterlerini değiştirerek Kore vatandaşıyla evlilik yapan göçmenlere Korece yeterlilik ya da Korece kursu tamamlama şartı getirmiştir. Düzenlemeye göre evlilik vizesine başvuracak kişi, Korece Yeterlilik Sınavından (TOPIK) başlangıç ya da üst seviyede başarı belgesi almış olmalı veya belirli bir eğitim kurumunda başlangıç seviyesinde Korece dil kursunu tamamlayarak bunları belgelendirmek zorundadır. Ha Jong Oh, evlilik vizesine getirilen bu düzenlemeyi “insan haklarını ihlal eden yasalar” olarak değerlendirmektedir (Ha, 2015, s. 107).

Şairin eserlerinde dil konusunda dikkat çeken bir diğer husus ise Korelilerin farklı dillere karşı verdiği tepkilerdir. Korelilerin Batı ve Asya dillerine karşı tutumu, ayrıca Kuzey Kore lehçesine dair tutum ve tepkileri de eserlerde sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Korelilerin Batı dillerine karşı tutumu olumluyken Asya dillerine karşı tutumları, ilgisiz ve yadırgayıcıdır. Asya dilleri ve Kuzey Kore lehçesine karşı Güney Kore insanın olumsuz tutumu, bu dilleri konuşan insanların kendilerini dışlanmış hissetmelerine sebep olmaktadır.

Bu bölümde şairin “Ülkeler veya İmparatorluk (제국: 諸國 또는 帝國)”, “Göçmenler (입국자들)”, “Hududu Olmayan Çiftlik (국경 없는 농장)”, “Asya Kökenli Koreliler (아시아계 한국인들)” başlıklı eserlerinden seçilen ve dil konusunu ele alan şiirler incelenecektir. Şiirler, Göçmen İşçilerin Karşılaştığı Dil Sorunlarına Dair Şiir Örnekleri, Göçmen Eşlerin Karşılaştığı Dil Sorunlarına Dair Şiir Örnekleri ve Korelilerin Diğer Dünya Dillerine Karşı Tutumları başlıkları altında sınıflandırılmıştır.

1. Göçmen İşçilerin Karşılaştığı Dil Sorunlarına Dair Şiir Örnekleri

1.1. Hududu Olmayan Çiftliğin Sözleşmesi

“Nepalli Suryatapa Hanım ve Taylandlı Petcongşuk Hanım,/Sadece Korece yazılmış olan sözleşmeyi okuyamadılar./Tavuk çiftliğinde işe girdikleri günden beri/Sadece çalıştılar./.../Nepalli Suryatapa Hanım ve Taylandlı Petcongşuk Hanım/Birazcık Korece öğrendiğinde/Çok meşgul oldukları için sözleşmeyi okuma fırsatı bulamadılar./Her gün sadece 8 saat çalışıp/Her ay 2 gün ücretli izinle dinlenecek olmalarının/Sözleşmede belirlenmiş bir madde olduğundan haberleri yoktu./.../Nepalli Suryatapa Hanım ve Taylandlı Petcongşuk Hanım,/Tavuk çiftliğinde çalıştıkları süre boyunca/Sözleşmeyi unuttular./Fazla çalıştıkları zaman da tatilde çalıştıkları zaman da.../Sadece biraz dinlenmeyi dilediler/Daha çok maaş almalyım diye düşünemediler bile.” (Ha, 2015, s. 12-13)

Üç kıtadan oluşan şiir, Korece bilmedikleri için iş sözleşmesini okuyamadan imzalayan Nepalli ve Taylandlı iki kadını konu almaktadır. Kendi ülkelerinde çalışma sözleşmesi gibi bir belge imzalamamış olan kadınlar, çalışma şartlarını bilmeden sadece Korece yazılmış olan iş sözleşmesini imzalamaktadır. Sözleşmeye rağmen fazla mesai yapan kadınlar, daha çok maaş almak yerine sadece dinlenmeyi hayal etmektedir. Eser, çalışma şartlarına rağmen Korece bilmedikleri için hakları ihlal edilen ve patronları tarafından kullanılan işçileri konu almaktadır.

Şair Ha Jong Oh, bu konu ile alakalı olarak Hududu Olmayan Çiftlik eserinde verdiği notta çalışma standartları yasasına göre çalışma saatlerine, şu şekilde yer vermiştir:

“Çalışma Standartları Yasası'nın 63. Maddesine göre tarım, ormancılık, hayvancılık, ipekböcekçiliği ve balıkçılık gibi işletmelerde; bir günlük çalışma saatinin 8 saatten fazla olması ve bir haftalık çalışma saatinin 40 saatten fazla olması yasaktır.” (Ha, 2015, s. 103)

1.2. Korece Yeterlilik Sınavı

“Korece yeterlilik sınavını geçtikten sonra/Sonuç sırasına göre istihdam edilebilen alanlar/Kore'de sabittir./Korece'yi anadili olarak kullanmayan/ Yabancı işçilerin duyularını ve yeteneklerini/ Değerlendirmenin bir ölçüsü

olması şaşırtıcıdır. //Ben Korece şiirler yazsam da/Yabancı bir dilde çok zorlanırım. /Vietnamca, Birmanca ¹, Nepalce çalışıp/Dil yeterlilik sınavını geçsem bile/İşe alınabileceğimi sanmam/Her ne kadar çok Korece şiir yazsam da/Çalışabileceğim bir işin olmadığı yabancı bir ülke de/Yeteneksiz-vasıfsız biri mi oluyorum acaba?/Kore'de de yaşlı olduğum için bir iş verilmez./Korece yeterlilik sınavından düşük bir puan alırsam/Çiftçilik veya hayvancılık işinde çalışmam gerekir fakat/Çin lahanası, turp, marul, inek, domuz ve tavuklarla/Korece konuşmayacak olsam da sorun olmayacaktır.//Yabancı işçilerin doğuştan gelen duyu ve yeteneklerini/Korece yeterliliğini göz önünde bulundurarak kullanırsanız/Kore daha fazla zarar görmez mi?" (Ha, 2015, s. 104-105)

"Korece Yeterlilik Sınavı" başlıklı şiir, Korece yeterlilik seviyesine göre işçilerin istihdam edilmesini konu almaktadır. Şiirde şair, kendi durumu üzerinden Kore'de yabancı işçilerin dil yeterliliğine göre istihdam edilmesini eleştirmektedir.

Ha Jong Oh, Korece Yeterlilik Sınavı eserinden sonra verdiği notta, "İstihdam İzni Sisteminde, Korece Yeterlilik Sınavı sonuçlarına göre endüstri, inşaat, çiftçilik, hayvancılık, balıkçılık gibi alanlarda istihdam belirlenir ve iş-meslek arası geçişlerin yasak" olduğunu belirtmektedir (Ha, 2015, s. 105). İstihdam izin sistemine göre Korece Yeterlilik Sınavı (TOPIK)'nda 200 üzerinden 100 puan alan kişiler, endüstri alanında, 200 üzerinden 80 puan alanlar ise endüstri, inşaat, çiftçilik, hayvancılık ve balıkçılık alanlarında istihdam edilmektedir.

1.3. Balıkçı Köyündeki İşçi

"Nereye giderse gitsin sadece bir kara parçası olan Nepal'de/Mobilya fabrikası işletirken batan Çondra Bey,/Kore'de bir balıkçı köyünde işe girdi.//Korece sınavını geçemeyince/Puanı düşük olan balıkçılık vizesini alan Çondra Bey/Korece bilip bilmemesine göre/Farklı işler verilmesini anlayamıyordu.//...//Korece sınavına bir kez daha girebilirse/Şafakta tekneyle çıkıp/Günbatımında geri dönüklerinde/Çondra Bey fırsat buldukça daha çok ders çalışıp/Yüksek bir puanla fabrika vizesi alıp/Mümkün olursa sadece bir mobilya fabrikasında çalışmak istiyordu." (Ha, 2011, s. 120-121)

"Balıkçı Köyündeki İşçi" şiiri, Nepal'den Kore'ye çalışmak için gelen Çondra Beyi konu almaktadır. Çalışma izni belgesi almak için girdiği Korece yeterlilik sınavından iyi bir puan alamayan Nepalli adam, balıkçılık vizesini alabilmiştir. Fakat bir kara ülkesinden gelen Çondra Bey, ülkesinin şartları gereği balıkçılık konusunda bilgiye sahip değildir. Dil yeteneğine göre çalışma izni verilmesini anlamayan Nepalli Çondra Bey, fabrikada çalışma vizesi alabilmek için Korece çalışmaktadır.

Şiir, yabancı işçilere uygulanan İstihdam İzin Sisteminin şartlarını konu almaktadır. İstihdam izin sistemine göre istihdam edilecek işçinin belli düzeyde Korece biliyor olması gerekmektedir. Korece yeterlilik sınavında aldığı puan seviyesine göre işçinin istihdam edileceği iş belirlenmektedir. Şiirde ise istihdam edilecek işin, Korece yeterlilik sınavına göre belirlenmesi ve işçinin temel yeteneğinin göz ardı edilmesi eleştirilmektedir.

Şair bu şiirlerle bir insanın kendi ülkesinde iş kabiliyetinin iyi olmasına rağmen yabancı bir ülkede dil becerisinin yetersiz olması sebebiyle "yeteneksiz veya vasıfsız" olarak değerlendirilmesini

¹ Birmanca: Myanmar'ın resmi dili.

eleştirmektedir. Şair, dil yeteneğine göre işçilerin istihdam edilmesini Korece Yeterlilik Sınavı başlıklı şiirinde eleştirmiş, insanların “doğuştan gelen duyu ve yeteneklerine” göre değerlendirilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Ayrıca şiirlerde bir işte çalışmak için değil, insanlarla iletişim kurabilmek için dil öğrenilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

2. Göçmen Eşlerin Karşılaştığı Dil Sorunlarına Dair Şiir Örnekleri

2.1. Korece Öğrenmek İçin Zaman

“Armut ağacının yaprakları solduğunda Vietnam’a giderek/Düğün yapıp geri dönen orta yaşlardaki adam/Armut ağacında çiçeklerin açma zamanı gelse de/Kore’ye gelemeyen eşini/Çaresizce bekliyordu.//Adamın da kadının da isteği aynıydı /Birlikte yaşamaya karar vermişlerdi fakat/Neden Korece konuşması gerektiğini /Orta yaşlardaki adam anlayamıyordu./Sadece kendisinin Vietnamca’yı öğrenmesinin zor olduğu gibi/Eşinin de Korece öğrenmesinin zor olacağını/Anlayabiliyordu orta yaşlardaki adam.//.../Vietnam’a gidebilecek mi bilemiyordu fakat/Eşinin Korece öğreneceği zaman/O derece hızlı geçer düşüncesiyle kendisini sakinleştirmeye çalışıyordu.” (Ha, 2015, s. 106-107)

“Korece Öğrenmek İçin Zaman” adlı şiir, Kore vatandaşı bir adamla evli olmasına rağmen Kore’ye giriş vizesi alamayan Vietnamlı kadını ve onu bekleyen Koreli kocasını konu almaktadır. Evli göçmenler için uygulanan vizede göçmenlerin belirli düzeyde Korece bilmeleri veya başlangıç seviyesinde Korece kursu tamamlamış olmaları zorunlu tutulmuştur. Bu uygulamayı “insan hakları karşıtı” bir eylem olarak nitelendiren şair, eserin altında verdiği notta durumu şu şekilde özetlemektedir:

“Nisan 2014’ten itibaren, Kore vatandaşıyla evlilik yapan göçmenlere uygulanan vize kriterleri zorlaştırılarak sadece Korece yeterlilik sınavında belirlenen puandan fazlasını alan veya Korece eğitim kurumlarında belirlenen saat süresince ders alan kişilerin ülkeye girişine izin verilmektedir. Korece konuşmadığı için yabancı eşi eve götürmeyi yasaklayan, insan hakları karşıtı yasalar çıkarıp uygulayan bir ülke mi...?” (Ha, 2015, s. 107)

2.2. Evlilik

“Yemek masasında karşılıklı oturmuş akşam yemeği yerken/Kızım birdenbire sordul/“Evleneceğim dersem ne dersiniz?”/Kaşık elimde karşıma bakarken/Kızım yemek çubuklarıyla uğraşarak ardı sıra sordul/“Yabancı bir erkekle evlensem olur mu?”/Henüz genç olan kızıma/Tereddüt etmeden cevap verdim/“Kişiliği iyiye şayet, tebrik ederim”/.../Damat adayı olarak kimi seçersen seç/Aynı ülke dilini konuşsanız da farklı şeyler hisseden adamdansa/Farklı ülke dilleri konuşsanız da aynı şeyleri hisseden adam çok daha iyidir diye/Sözlerime eklerken/Kızım sessizce gülüp odasına gitti.” (Ha, 2007, s. 50-51)

“Evlilik” adlı şiir, evlilik hakkında Ha Jong Oh ve kızı arasında geçen diyalogu konu almaktadır. Sade ve günlük konuşma diliyle kaleme alınan şiirde kız, evliliğe dair babasının vereceği tepkiyi çeşitli sorular sorarak ölçmektedir. Kızın “Yabancı bir erkekle evlensem olur mu?” sorusuna babası, “Kişiliği iyiye şayet, tebrik ederim” sözleriyle cevap vererek damat adayının yerli veya yabancı olmasındansa şahsiyetinin daha önemli olduğunu belirtmektedir. İlerleyen mısralarda ise “Aynı ülke dilini konuşsanız da farklı şeyler hisseden adamdansa/Farklı ülke dilleri konuşsanız da aynı şeyleri hisseden adam çok daha iyidir” sözleriyle yine, adayın yerli veya yabancı olmasının önemli olmadığını, önemli olanın

insanların birbirini anlaması, düzgün ve doğru iletişimin kurulması olduğunu vurgulamaktadır. Önceki şiirlerde de bahsedildiği gibi Ha Jong Oh, bu şiirinde de dilin sosyal yaşam içinde bir iletişim aracı olarak kullanılması gerektiğini dile getirmektedir.

2.3. Kosian Köyü

“Vietnam’dan gelin gelen genç kadın/Korece bir ismi olsun istedi./Otlar da sınırı geçince o ülkenin diliyle söyleniyor/Ağaçlar da sınırı geçince o ülkenin diliyle söyleniyor /Böcekler de sınırı geçince o ülkenin diliyle söyleniyordu ama...//Koreli kocası anlamıyormuş gibi davrandı/Sadece Korece konuşmadığı için azarladı./Neden kocasının Vietnamca öğrenmeye çalışmadığını/Neden çocuklarına Korece öğretmesi gerektiğini/Neden Vietnamca öğretmemesi gerektiğini/Vietnamlı kadın hem anlıyor hem anlamıyor gibiydi.//Koreli bir adamla evlenip yaşayacaksa/Korece kullanmayı bilmesi gerektiği sözü ve/Vietnamlı kadınla evleniyorsa/Vietnamca kullanmayı bilmesi gerektiği sözü/İkisi için de söylenebilir diye düşünse de/Vietnamlı kadın hiç ses çıkarmadı.//..//” (Ha, 2007, s. 80-81)

“Asya Kökenli Koreliler” eserinin “Kosian Köyü” başlıklı bölümünde yer alan şiir, Vietnam’dan Kore’ye gelin gelen genç bir kadının dil konusunda yaşadığı çelişkilerle dolu aile hayatını konu almaktadır. Vietnamlı kadın, Korece bir isminin olmasını ister ama Koreli kocası umursamaz. “Otlar, ağaçlar ve böcekler bile sınırı geçince o ülkenin dilinde bir isme sahiptir” fakat Vietnamlı kadın sadece Korece konuşmadığı için kocası tarafından azarlanıp hor görülmektedir. Şiirde Vietnamlı kadının dil öğrenme ve çocuklarına dil öğretme konusundaki düşünceleri aktarılırken dil ediniminin tek taraflı ilerlemesine dikkat çekilmektedir. Koreli bir adamla evlendiği için Korece öğrenmek zorundadır fakat kocası Vietnamlı bir kadınla evlenmiş olsa da Vietnamca öğrenmeyi düşünmez bile. Öyle ki Koreli adam, Vietnamlı karısından çocuklara Vietnamca öğretmemesini istemektedir. Şair, bu şiirinde ataerkil yapıya sahip olan Kore ailelerinde dil ve kültür yönünden yok sayılan Güneydoğu Asyalı kadınları gündeme getirmektedir. Aile içerisinde Koreli babanın dili ve kültürü öğretilirken fakir bir ülkeden geldiği için annenin dili ve kültürü yok sayılmakta, kabul görmemektedir.

3. Korelilerin Diğer Dünya Dillerine Karşı Tutumları

3.1. Resmi Dil

Fabrikaya gidip gelirken tanıştığı Koreliler/Nereli olduğunu sorunca/Gregory Bey bozuk Korece’siyle/Amerikalı olduğu yalanını söylüyordu./Onun Amerikalı bir siyahi olduğuna inanan/Koreliler İngilizce öğretmesini isteyince/Hiçbir şey söylemeden gülüyordu.//Dürüstçe milliyetini söylese/Koreliler konuşmak istemeyecekti./Korelilerin Afrika’dan gelen siyahileri/Ormandan gelen bir canavar gibi görüp kaçtığını/Kölelerin torunları olarak görüp küçümsediğini/Fabrikada çalışırken fark etmişti.//İngilizcenin resmi dil olduğu Nijerya’da/İngilizce öğretmeni olan Gregory Bey/Her ne kadar iyi İngilizce konuşsa da/Hayatında değişen bir şey yoktu./Artık Kore’de para kazanıp dönebilirse/Yeniden okula gidip/Çocuklara öğretmeye devam edecekti fakat/Onunla konuşmamaya çalışan ve/Amerikalı bir siyahiden İngilizce öğrenmek isteyen/Korelileri gerçekten sevmemişti. (Ha, 2011, s. 104-105)

Şiir, Korelilerin gözündeki Amerika ve Afrika imajını yansıtmaktadır. Şiirde Afrikalı siyahilerin Kore’deki olumsuz imajı, “Ormandan gelen bir canavar” ve “Kölelerin torunları” sözleriyle ifade

edilirken Gregory Beyin bir siyahi olsa da Amerikalı sanılması onun olumlu karşılanmasını sağlamaktadır.

Şiire konu olan Gregory Bey, Korelilerin Afrikalılara karşı ön yargılı olduklarını bilmektedir. Bu sebeple gerçek kimliğini saklar ve Amerikalı olduğunu söyler. Böylelikle tanıştığı Koreliler tarafından ilgi görmektedir. Şair, bu şiirde Korelilerin farklı milletlerden olan insanlara dair tutumlarını yansıtırken etken olarak milliyeti ve dili işaret etmektedir. Eserde Korelilerce Gregory Beyin Afrikalı bir siyahi olmasındansa Amerikalı bir siyahi olması daha iyidir. Çünkü “Amerikalı bir siyahi olduğuna inanan Koreliler” ondan kendilerine İngilizce öğretmesini istemektedir.

3.2. Ağız

“Colla Bölgesi’nde yaşamaya başlayan/Kuzey Kore’den kaçıp gelen kadın/Kış mevsiminde atkısını sarıp/Yarım yamalak Güney Kore ağzıyla konuşmaya çalışırken/Karşındaki kişi nerelisiniz diye sorarsa/Gyonğsan Bölgesi’nden geldim diye cevap veriyordu.//Gyonğsanğ Bölgesi’nde yaşamaya başlayan/Kuzey Kore’den kaçıp gelen kadın/Kış mevsiminde atkısını sarıp/Yarım yamalak Güney Kore ağzıyla konuşmaya çalışırken /Karşındaki kişi nerelisiniz diye sorarsa/Colla Bölgesi’nden geldim diye cevap veriyordu.//Kuzey Kore ağzıyla konuşurken/Komşuları tarafından dışlanan kadın/Güney Kore ağzına alışana kadar/Kış mevsiminde atkısını sarıp/Bir şeyler konuşsa da/Kimse memleketin neresi diye sormuyordu.” (Ha, 2009, s. 18-19)

Şiir, Kuzey Kore’den kaçarak Güney Kore’ye gelen göçmenlerin yaşadığı ötekileştirme ve dil problemlerini konu almaktadır. Şiir, Güney Kore’deki Kuzeyli göçmen algısının olumsuz yönünü yansıtmaktadır. Aynı dili konuşmalarına rağmen ağız farklılığı sebebiyle dışlanan Kuzey Koreli göçmen kadın, dilindeki farklılığın anlaşılmasında için atkısıyla ağızını kapatıp konuşmaktadır. Ayrıca kendisine memleketi sorulduğunda Güney Kore’deki farklı bölgelerden geldiğini söyleyerek Kuzeyli göçmen kimliğini saklamaya çalışmaktadır.

Şair, eserlerinde ortak tarih, dil ve kültüre sahip olmalarına rağmen iki ülkenin ayrılmasıyla Korelilerin birbirine karşı yabancılaştıklarını dile getirmektedir. Kuzeyli göçmenler, dil ve kültür gibi küçük farklılıklar sebebiyle Güney Kore’de kendilerini yabancı gibi hissetmekte Güney Koreliler tarafından ise öteki-yabancı olarak görülmektedir.

Sonuç

Bu çalışmada Ha Jong Oh’un dil konusunu ele alan şiirleri incelenmiştir. Şair, 2000’li yıllardan itibaren Kore’deki çokkültürlülük durumunu konu alan eserler vermeye başlamıştır. Ha Jong Oh, yalın bir dille kaleme aldığı eserlerinde kaçak göçmen işçilerin, yabancı işçilerin, Kuzeyli göçmenlerin ve uluslararası çiftlerin yaşadığı sorunları hikâyeleştirerek dile getirmiştir.

Ha Jong Oh, çokkültürlülük konusunu ele alırken dilden kaynaklanan çeşitli sorunlara da ışık tutmuştur. Şairin dil konusunu ele alan şiirlerine baktığımızda Korece bilmediği için hakları ihlal edilen göçmen işçiler, Korece dil becerisi yetersiz olduğu için yeteneğinin olmadığı bir işte istihdam edilen yabancı işçiler ve Kore vatandaşı ile evlilik yaptığı halde Korece bilmediği için evlilik vizesi alamayıp mağdur olan çiftler, çeşitli hikâyeleştirmelerle karşımıza çıkmaktadır. Şairin şiirlerinde Güneydoğu Asya ve Afrika gibi üçüncü dünya ülkelerinin dillerine karşı Korelilerin olumsuz tutumlarına da yer

verilmiştir. Bu olumsuz tutumun temelinde, yoksul ülkelerin dilleri olduğu gerçeği yatmaktadır. Ayrıca Kuzey Kore ve Güney Kore'nin iki farklı ülke olması, ortak dil, tarih ve kültüre rağmen Kuzey Korelilerin "yabancı" olarak görülmesine sebep olmuştur. Fakir bir ülkenin vatandaşı olarak dillerindeki küçük farklılıklar, Kuzey Koreli göçmenlerin de ötekileştirilmesine sebep olmuştur.

1990'lı yıllarda kaçak göçmen işçilerin Kore'ye göç etmesiyle başlayan süreç, 2000'li yıllarda uluslararası evliliklerin artmasıyla farklı bir boyut kazanmıştır. Kore'ye göçün son yıllarda da devam ettiği görülmektedir. 2018 yılında 500'ün üzerinde Yemenli mültecinin Jeju Adasına yerleşmesi, Kore toplumunda büyük yankı uyandırmıştır. Koreliler, çeşitli protestolar düzenleyerek kültürel ve dini farklılıkları sebebiyle Yemenli mültecileri istemediklerini dile getirse de Kore hükümeti, Yemenli mültecilere geçici sığınma statüsü tanımıştır. Son olarak 2021 yılında Güney Kore hükümeti, Afganistan'da sivil ve askeri güçlerine yardım eden yaklaşık 400 Afganistanlı'nın Kore'ye tahliye işlemini gerçekleştirmiştir.

Güney Kore'de evlilik ve doğum oranı, düşüş gösterirken ülkedeki yabancı nüfusun istikrarlı bir şekilde artış göstermesi dikkat çekmektedir. İşçi göçleri ve uluslararası evliliklerle ivme kazanan çokkültürlülük durumu, sığınmacı ve mültecilerin de dahil olmasıyla daha ciddi bir hal almaya başlamıştır. Çokkültürlülük olgusunun henüz yeni olduğu Güney Kore'de, çokkültürlülük ve çokkültürlülüğe bağlı konuların ilerleyen yıllarda artan mülteci, sığınmacı göçleriyle daha çok yankı bulacağı düşünülmektedir.

Etik Kurul İzni

Bu makale etik kurul izni gerektiren bir çalışma grubunda yer almamaktadır.

Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan eder.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarları aralarında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Makaleyi önemli ölçüde geliştiren yorumları için Editör ve iki anonim hakeme teşekkür ederiz. Bu çalışma, **Kore Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı aracılığıyla Kore Çalışmaları Üniversite Programı ve Kore Çalışmaları Akademisi'nin Kore Çalışmaları Teşvik Servisi tarafından desteklenmiştir.** - This work was supported by the Core University Program for Korean Studies through the Ministry of Education of the Republic of Korea and Korean Studies Promotion Service of the Academy of Korean Studies (AKS-2019-OLU-2250002).

Kaynakça

- Doytcheva, M. (2013). Çokkültürlülük (Çev. T. Akıncılar Onmuş). İletişim Yayınları.
- Ha, J. O. (2007). *Asia-gye Hangug-indeul* [Asya kökenli Koreliler]. Samchang Publishing.
- Ha, J. O. (2009). *İbgug-ja-deul* [Göçmenler]. Sanzini Book Publishing.
- Ha, J. O. (2011). *Jegug Jegug Ttoneun Jegug* [Ülkeler veya imparatorluk]. Munhakdongne Publishing.
- Ha, J. O. (2015). *Gug-gyeong Eobs-neun Nong-jang* [Hududu olmayan çiftlik]. B-Book Publishing.
- Han, S. B. (2019, Mart 20). Ha Jong-Oh Shi-in 'Munhag-eun Nanmin Dong-deung-hage Dae-u-hae-ya-jyo [Şair Ha Jong-Oh: 'Edebiyat mültecilere eşit davranmalıdır']. *Hankook Ilbo*, <https://www.hankookilbo.com/News/Read/201903201511768222>
- Hwang, K. J. (2015). Han-gug Damun-hwa-sahoe-ui Teug-seong-gwa Sahoe-jeog Galdeung [The multicultural characteristics and social conflicts in Korea - based on analysis of online news articles]. *Research in Social Studies Education*, 22(3), 13-29.
- Kang, J.-G. (2010). Damun-hwa Shidaewa Hangug-munhag Yeongu [Multicultural age and Korean literature]. *Multicultural Contents Research*, (4), 7-27.
- Köroğlu Türközü, H. (2017). *Modern Kore edebiyatı tarihi*. Likya Yayınları.
- Kore Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı (Ministry Of Justice) (2022). Kore'de ikamet eden yabancı istatistikleri. <https://www.moj.go.kr/moj/2412/subview.do>
- Kore Cumhuriyeti Birleşme Bakanlığı (Ministry of Unification) (2022). Güney Kore'ye göç eden Kuzey Koreli göçmen sayısı. <https://www.unikorea.go.kr/unikorea/business/NKDefectorsPolicy/status/lately/>
- Kore Cumhuriyeti Çalışma ve İstihdam Bakanlığı (Ministry of Employment and Labor) (2022). İstihdam vizesiyle Kore'de ikamet eden kişi sayısı (E-9 ve H-2), Kore'de çalışan yabancı işçi sayısı (E-9). https://eboard.moel.go.kr/indicator/detail?menu_idx=75#
- Özçelik, Z. (2019). *Koreli şair Ha Jong Oh'un şiirlerinde çokkültürlülük (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)*. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Park, E. J. (2017). *Ha Jong-Oh Hugi-shi-ui Talshig-minseong Yeongu* [A study on decolonization in Ha Jong-Oh's later poems]. Master's Degree, Graduate School of Korea National University of Education Major in Korean Language Education.
- Ülke Göstergeleri (e-nara ci-pyo) (2022). Korelilerle evli göçmenler. http://www.index.go.kr/potal/st-ts/idxMain/selectPoSttsIdxSearch.do?idx_cd=2819
- Yi, M.-H. (2015). Ha Jong-oh Shi-e Natanan Damun-hwa Hyeon-sang-ui Yang-sang [Aspects of multicultural phenomenon in Ha Jong-O's poet - Focusing on cognitive attitude and considerate perspective]. *Journal of Literary Therapy*, (36), 313-342.

Yun, H. O. (2015). Gyeol-hon İ-Ju-yeo-seong Dae-sang Shi-e Natanan Damun-hwa Yang-sang [The multicultural aspects in poems for marriage migrant women- focused on Ha Jong Oh's poetry]. *Korean Language and Literature*, 70, 451-479.

